

Синякіна Анастасія,
студентка 47 групи ННІ педагогіки,
Житомирського державного університету імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. пед. наук Сорочинська О.А.

ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ КУТОЧКА ЖИВОЇ ПРИРОДИ

Перехід дитини з дошкільного закладу освіти до школи супроводжується зміною соціальної позиції особистості. Йому потрібно звикати до нового колективу, середовища, дотримуватися нових норм поведінки, вміти підпорядковувати свої бажання новому розпорядку тощо.

Включаючись у нову для себе навчальну роботу, діти поступово звикають до її вимог, а дотримання останніх зумовлює розвиток нових якостей особистості, яких ще немає у дошкільному віці. Такі якості (новоутворення) виникають і розвиваються у молодших школярів відповідно до формування навчальної діяльності [2, с. 19].

Предметна природознавча компетентність – особистісне утворення, що характеризує здатність учня розв'язувати доступні соціально і особистісно-значущі практичні та пізнавальні проблемні задачі, пов'язані з реальними об'єктами природи у сфері відносин «людина–природа» [1]. Тому, успішне формування природознавчої компетентності молодших школярів, вивчення освітньої галузі «Природознавство» в початковій школі базується на компетентнісно-орієнтованому підході з використанням сучасних освітніх технологій (розвиток критичного мислення (технологія «Сім мислячих капелюхів») та креативності, проблемний підхід, упровадження проектних технологій). Важливим є залучення молодших школярів, окрім індивідуальної роботи, до колективної діяльності (парна, групова робота) із застосуванням інноваційних методик, використанням інформаційно-комунікаційних засобів. Зазначені технології й форми роботи у природному довіллі сприяють

всебічному розвитку особистості учнів, його морально-етичних якостей, формуванню навички природоохоронної діяльності.

Сучасна програма інтегрованого курсу «Я досліджую світ» і зокрема освітня галузь «Природознавство» не обмежується формуванням в учнів уявлень про природу та її компоненти. Зміст цієї галузі складає система взаємопов'язаних понять, умінь та навичок, що потребує спеціальної методичної підготовки вчителя. Тому, систематична діяльність учителя спрямована не тільки на формування знань та розуміння взаємозалежностей у системі людина-природа, а й на формування поваги до праці людей. Особлива увага приділяється вихованню в учнів любові та бережливого ставлення до природи, навколишнього середовища як важливого фактора існування людини.

Актуальність дослідження. Питанням наступності у природничій освіті присвячені праці Т. М. Васютіної, І. В. Опалевої, І. В. Пронькіної, Н. Ю. Румянцевої та ін. Проблеми екологічної освіти у початковій школі розглянуті у роботах Т. П. Богданець, Ф. С. Гайнулової, Л. М. Єрдакова, В. В. Остапенко, Л. В. Симонової. Однак, теоретичний аналіз наукових джерел показав, що проблематика формування природознавчої компетентності у дітей молодшого шкільного віку шляхом організації спостережень у куточку живої природи вивчена на сьогоднішній день недостатньо.

Мета статті – аналіз особливостей формування природознавчої компетентності молодших школярів засобами куточка живої природи.

Одним з актуальних засобів розвитку та виховання у дітей любові та поваги до природи є куточок живої природи. Основними напрямками діяльності учнів у куточку живої природи є проведення систематичних спостережень за ростом, розвитком рослин, тварин і різноманітних дослідів. Діяльність учнів здійснюється під керівництвом учителя, керівника гуртка, груп та інших творчих об'єднань навчального закладу.

Площа куточка живої природи, місце розташування, кількісний, видовий склад рослин і тварин визначаються відповідно до кількості учнів у навчальному закладі та з урахуванням місцевих умов. У куточку живої природи

утримуються найбільш характерні представники рослинного світу (водорості, вищі рослини) і тваринного світу (риби, земноводні, плавуни, ссавці) відповідно до навчальних програм і предметів природничого циклу. Для утримання рослин може створюватись теплиця, парничок, флораріум (вологий, сухий), для тварин – тераріум, акватераріум, акваріум [3, с. 161].

На першому етапі експерименту нами було проведено діагностику рівня природознавчої компетентності дітей шляхом тестування та визначення середнього балу успішності за півріччя. Результати діагностики наведені нижче (рис. 1).

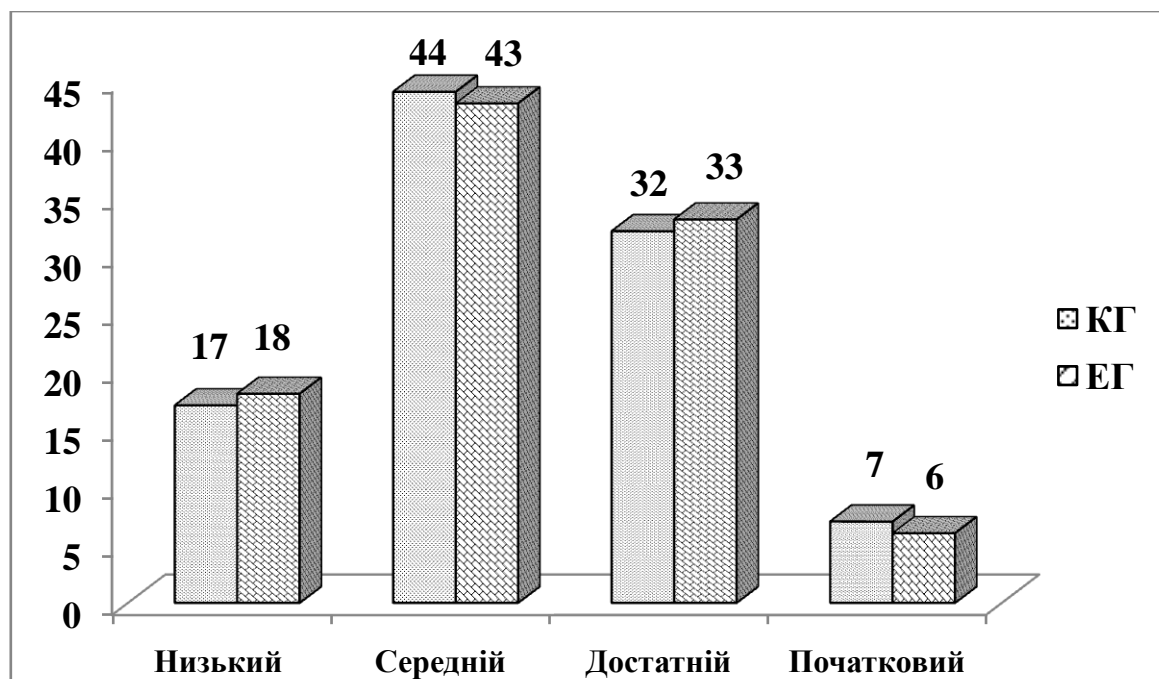

Рис. 1. Результати діагностики рівня природознавчої компетентності молодших школярів КГ та ЕГ на констатуючому етапі експерименту

Як можна побачити з рисунку 1, більшість дітей має середній рівень сформованості природознавчої компетентності КГ – 44%, ЕГ – 43%. Нажаль є і початковий рівень КГ – 17%, ЕГ – 18%. У зв'язку з вищезазначеним рівнем, нами було проведено експериментально-дослідницьку роботу, спрямовану на підвищення рівня природознавчої компетентності учнів шляхом роботи в куточку живої природи.

Виходячи з умов шкільного кабінету, було організовано куточок живої природи, у якому ми розмістили кімнатні рослини та акваріум із рибками. Для спостереження нами були обрані ті види рослин, які вивчаються за програмою з природознавства. Результати спостережень учні занотували у таблиці, які виступали одночасно своєрідним планом ведення спостережень за найбільш характерними змінами в розвитку рослин.

Під час експериментально-дослідницької роботи було проведено 2 тематичних уроки, метою яких стало знайомство учнів із домашніми тваринами. Діти спільно з батьками приносили до школи домашніх тварин та готували короткі розповіді про них. У рамках цих уроків діти познайомились із такими тваринами як морська свинка, білий пацюк, джунгарський хом'як, голчата миша. Ці уроки видались дуже цікавими та сповненими позитивних емоцій. Під час організації роботи в куточку живої природи з метою формування природознавчої компетентності молодших школярів виникає ситуація успіху і підвищується творча активність школярів.

Діяльність учнів у куточку природи передбачала організацію спостережень за живими об'єктами (зовнішній вигляд, поведінка, особливості харчування); дидактичних ігор ("Дикі та домашні тварини", "Визнач настрій", "Дикі та домашні тварини", "Незавершене оповідання", "Незвичайна ситуація", "Озвучення картини"), квестів ("Дивна подорож до лісу", "Гра в лісових мешканців", "Подорож до країни Див") та ін. Результати контрольної діагностики рівня природознавчої компетентності представлені на *рис. 2*.

Аналіз даних контрольного етапу експерименту засвідчив, що група учнів яка не була залучена до впровадження авторської програми формування природознавчої компетентності засобами куточка живої природи показала незначний приріст показників. Динаміка кожного з рівнів на констатувальному і контрольному етапі наступна: низький рівень – 5%, середній – 2%, достатній – 3%, високий – 4%. У той час, учні експериментальної групи, які були залучені до роботи в створеному куточку живої показали значно кращі результати.

Динаміка рівнів сформованості природознавчої компетентності учнів наступна: низький рівень – 10%, середній – 18%, достатній – 12%, високий – 16%.

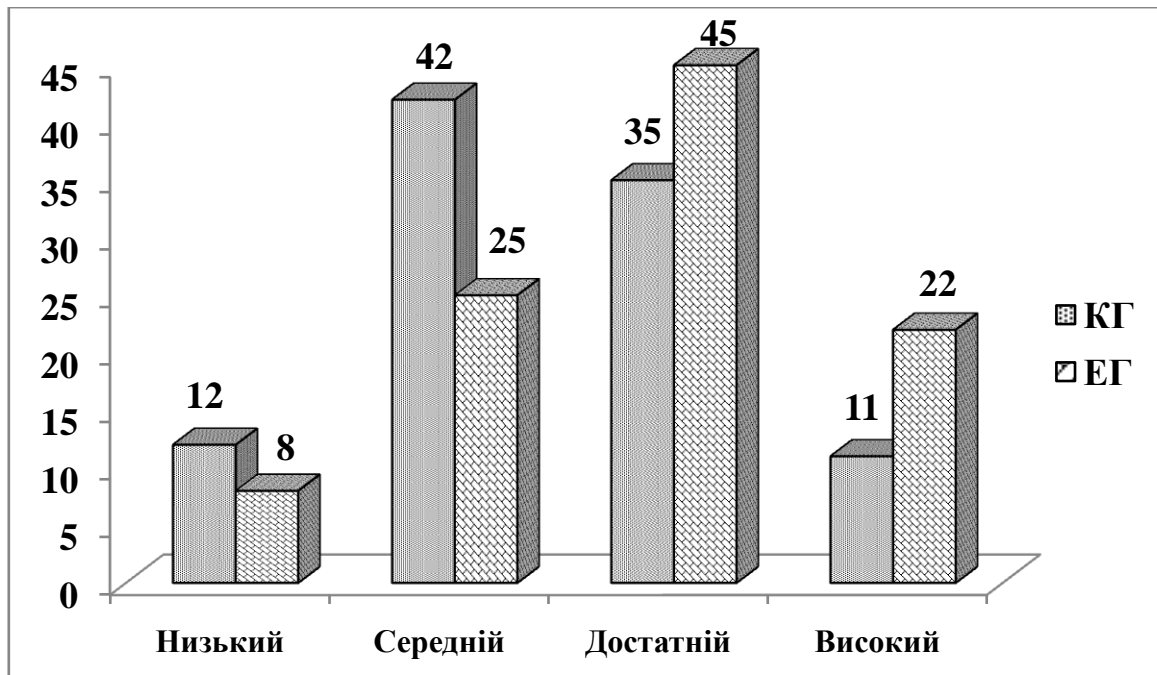

Рис. 2. Результати діагностики рівня природознавчої компетентності молодших школярів КГ та ЕГ на контрольному етапі експерименту

Висновки. Отже, показники констатувального і контрольного етапів експерименту свідчать про ефективність куточка живої природи у формування природознавчої компетентності в учнів початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бальоха А. С. Проблема формування природознавчої компетентності вчителя початкових класів [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_65/54.pdf
2. Стебна О, Соценко А. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи. – Харків: Основа, 2005. – 19 с.
3. Турабаева Г. К. Экологическое воспитание в процессе образования младших школьников // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – № 5. – 2014. – 161 с.